

Názor obyvateľov na bezpečnosť v miestnych samosprávach na Slovensku

Opinion of citizens on safety in local municipalities in Slovakia

Ing. Jozef Kubás, PhD.

Žilinská univerzita v Žiline, Fakulta bezpečnostného inžinierstva, Katedra krízového manažmentu, Ul. 1.mája 32 010 26 Žilina

Kontakt: jozef.kubas@fbi.uniza.sk

Ing. Michal Ballay, PhD.

Žilinská univerzita v Žiline, Fakulta bezpečnostného inžinierstva Katedra technických vied a informatiky, Ul. 1.mája 32 010 26 Žilina

Kontakt: michal.ballay@fbi.uniza.sk

ABSTRAKT

Bezpečnosť je jednou zo základných potrieb obyvateľov. Vplýva na ňu množstvo determinantov, ktoré ju ovplyvňujú. Miestne samosprávy sa snažia vytvárať bezpečné prostredie pre svojich obyvateľov. Na vytvorenie takého prostredia je dôležité aby vedeli názor svojich obyvateľov. V príspevku sme sa zamerali na názory obyvateľov na bezpečnosť v niektorých najväčších mestách na Slovensku. Taktiež sme poukázali na najčastejšie spôsoby zisťovania tohto názoru. Na základe zistenia názorov obyvateľov môžu miestne samosprávy efektívnejšie vytvárať bezpečné prostredie. Využívanie názorov pozitívne ovplyvňuje aj kvalitu života obyvateľov v miestnej samospráve.

Kľúčové slová: Bezpečnosť, miestna samospráva, kvalita života.

ABSTRACT

Safety is one of the basic needs for citizens. It is affected by number of determinants. Municipalities are trying to create safe environment for their citizens. In order to create such environment, it important to know opinion of their citizens. In this article we aim on opinion of citizens about safety in some of the biggest cities in Slovakia. We have also point out most common approaches of detecting this opinion. Municipalities can create safety environment more effectively based on citizen's opinion. Utilizing of public opinion Can positively influence quality of citizen's life in municipality.

Key words: Security, Local municipalities, Quality of life.

1. ÚVOD

Zaistenie úrovne bezpečnosti v miestnych samosprávach je čoraz zložitejšie z dôvodu pribúdania negatívnych vplyvov pôsobiacich na ňu. Miestne samosprávy vplyvajú na bezpečnosť na základe určitých postupov, ktoré by sa ale mali vylepšovať. Jedným z možných spôsobov na vylepšenie zabezpečenia svojho prostredia je práve zistenie názoru osôb, ktorých sa daná problematika najviac týka a jeho efektívne využitie. Zo zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení je ukladaná miestnej samospráve povinnosť zabezpečovať verejný poriadok v obci. Jej obyvatelia majú podľa tohto zákona nárok zúčastňovať sa na samospráve obce a to je dôvod aby sa ich názor zisťoval. Taktiež majú aj právo požadovať súčinnosť pri ochrane seba, rodiny a majetku nachádzajúceho sa v danej obci. Práve preto je potrebné aby miestne samosprávy poznali názor obyvateľov.

2. BEZPEČNOSŤ NA SLOVENSKU

Podľa Bezpečnostnej stratégie Slovenskej republiky základnou tendenciou vývoja bezpečnostného prostredia je prehĺbovanie neurčitosti, nestability a nepredvídateľnosti vývoja vo svete, z dôsledku rastúceho počtu zlyhávania štátov a negatívnych vplyvov určitých neštátnych činiteľov. Reakciou na túto tendenciu je snaha hľadať efektívne a preventívne prostriedky na čelenie týmto prejavom. Medzi ďalšie tendencie ovplyvňujúce vývoj bezpečnostného prostredia patria zvyšovanie počtu vnútroštátnych konfliktov, globalizácia, prehĺbujúca sa bezpečnostná, ekonomická a politická integrácia štátov, nekontrolované šírenie vojenských a informačných technológií, nerovnomernosť vývoja regiónov, nevyvážený demografický vývoj a migračné pohyby, nárast nacionalizmu a neznášanlivosti, závislosť od životne dôležitých zdrojov a ich obmedzenosť spolu so zhoršovaním životného prostredia. Zmenou bezpečnostného prostredia sa menia bezpečnostné hrozby a výzvy, na ktoré je potrebné reagovať. Bezpečnostné výzvy a hrozby sú dynamické, vzájomne previazané a podliehajú zmenám v závislosti od regionálnych, vnútorných a globálnych podmienok. Prostredníctvom bezpečnostnej politiky je potrebné flexibilne reagovať na meniace sa bezpečnostné hrozby a výzvy s cieľom obmedziť a eliminovať ich negatívny dosah na bezpečnosť občana a štátu. Bezpečnostná politika je realizovaná tak, aby bola zaručená bezpečnosť a základné podmienky pre život jednotlivca a jeho ochrany pred násilnými hrozbami voči právam, bezpečnosti a životu. Bezpečnosť je možné dosiahnuť, len v stabilnom prostredí s predvídateľným vývojom (Bezpečnostná stratégia 2011).

Bezpečnosť Slovenskej republiky riešia určité základné dokumenty, ktoré sú smerodajné pre vytvorenie bezpečného prostredia na území:

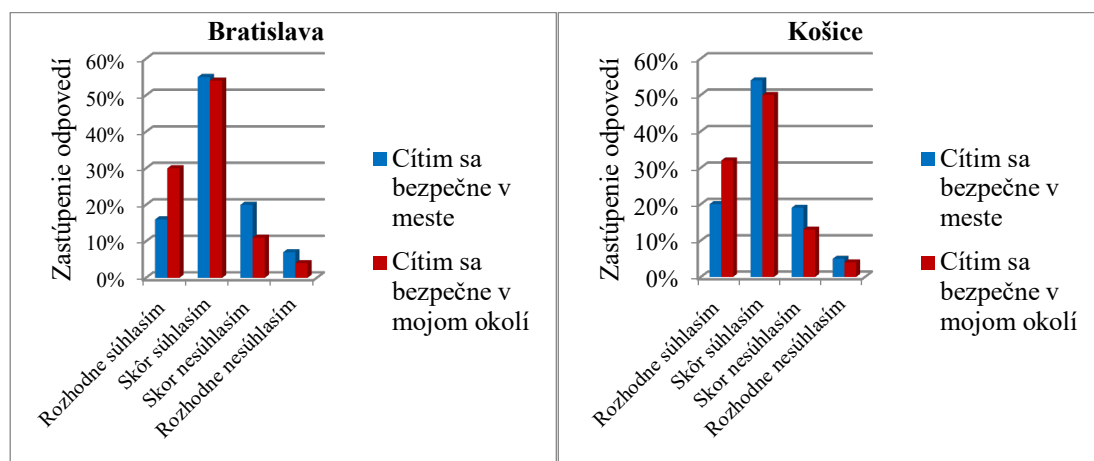
- Zákon o fungovaní Bezpečnostnej rady Slovenskej republiky v čase mieru
- Obranná stratégia SR
- Ústavný zákon o bezpečnosti SR
- Zákon o obrane
- Zákon o krízovom riadení štátu
- Zákon o hospodárskej mobilizácii (Úrad vlády 2017).

Na Slovensku je vo veciach vnútorného poriadku, bezpečnosti a boja proti zločinnosti zodpovedný ozbrojený bezpečnostný zbor, ktorým je Policajný zbor Slovenskej republiky („PZ SR“). V prípade, že obec nie je schopná vlastnými silami a prostriedkami zabezpečiť verejný poriadok môže požiadať o pomoc útvar PZ. Obecná polícia a PZ spolupracujú v obecných veciach a vo veciach verejného poriadku (Zákon č. 171/1993 Z. z). Na zvýšenie bezpečnosti a zníženie protiprávnej činnosti na úrovni miestnej samosprávy napomáha práve obecná polícia. Obecná polícia je poriadkový útvar pôsobiaci pri zabezpečovaní mestských vecí verejného poriadku, ochrany životného prostredia v meste a plnenie úloh vyplývajúcich zo všeobecne záväzných nariadení mesta, z uzneseného mestského zastupiteľstva a z rozhodnutia primátora mesta. Taktiež je potrebné vyčleňovať potrebné množstvo financií na toto zabezpečenie (Šoltés, 2017).

3. VÝSLEDKY NÁZOROV OBYVATEĽOV NA BEZPEČNOSŤ V MESTÁCH

Dosiahnutie bezpečnosti je možné implementáciou ochranných opatrení, ktoré sú vytvárané v prostredí. Potrebné je ale poznať úroveň bezpečnosti prostredia (Loveček 2011). Z toho dôvodu je potrebné poznať aj názor občanov na bezpečnosť. V rámci získania názoru občanov na bezpečnosť bolo vykonané množstvo prieskumov. Na získanie určitých údajov na Slovensku je možné využiť Štatistický úrad SR. Medzi možnosťami je aj dlhodobo realizovaný prieskum v krajinách Európy s cieľom získať informácie o postojoch, názoroch a o živote obyvateľov krajín. Ten vykonáva Európska sociálna sonda (ESS), zber je vykonávaný v dvojročných cykloch. Dáta ESS umožňujú porovnávať zistenia medzi krajinami a taktiež porovnať výsledky medzi jednotlivými kolami. Ďalší zdroj údajov je Štatistický úrad Európskeho spoločenstva - Eurostat. Jeho hlavnou úlohou je poskytovanie vysoko kvalitného

štatistického informačného servisu pre Európsku úniu (EÚ). Používa jednotné pravidlá zhromažďovania všetkých štatistických údajov z národných štatistických inštitútov. Po ich zhromaždení v požadovanej forme nasleduje ich harmonizácia a konsolidácia, ktorá berie do úvahy špecifiká každej krajiny. Na základe toho je možné dané údaje použiť komparatívne a globálne. Proces harmonizácie údajov je rozšírený na partnerov EÚ (Europskaunia 2017). Ďalším zdrojom informácií je Portál otvorených dát EÚ, obsahuje prieskum zameraný na meranie lokálneho vnímania kvality života v 79 mestách. Tu bolo zahrnutých 28 členských štátov EÚ spolu s mestami na Islande, Nórkku, Turecku a Švajčiarsku. Skúmanie bolo zamerané aj na bezpečnosť, respondenti mali odpovedať na pocit bezpečnosti v mestách a pocit bezpečnosti vo svojom okolí. Vzorka respondentov bola v rozsahu 500 obyvateľov daného mesta. Na obrázku 1 sú zobrazené výsledky skúmania na Slovensku, ktoré bolo zamerané na mestá Bratislava a Košice.

Obrázok 1 Porovnanie subjektívnych názorov na bezpečnosť (Slovenská republika)

(Zdroj: Portál otvorených dát EÚ)

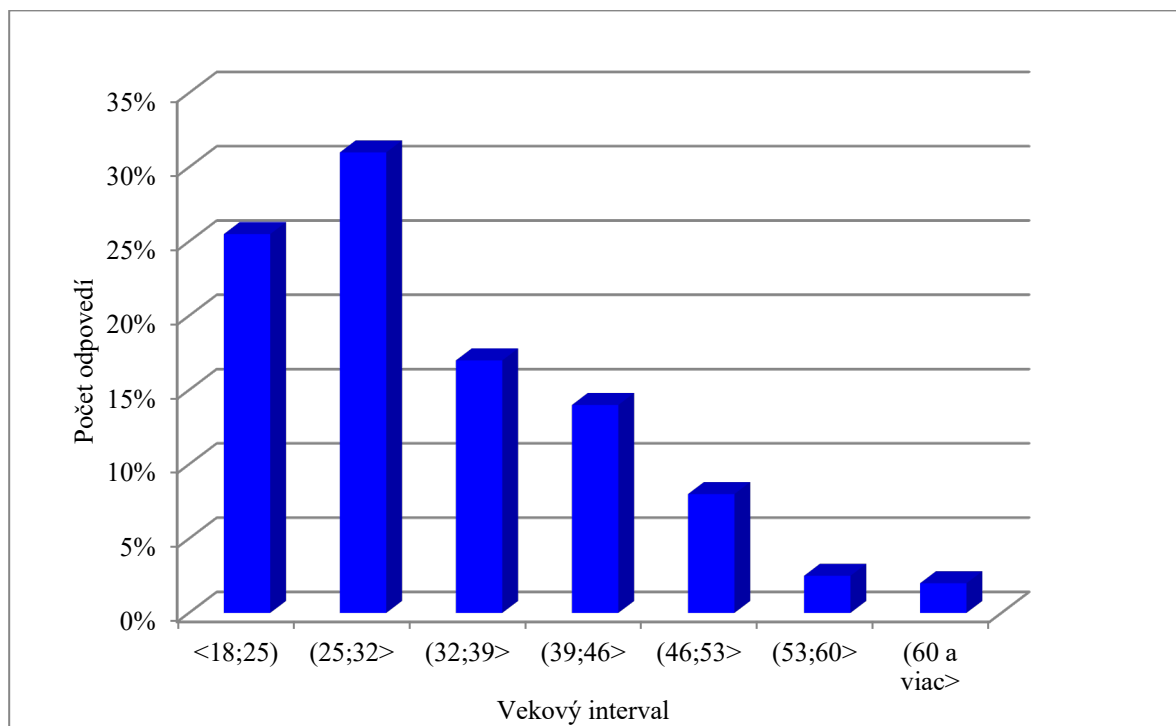
Výsledky dotazníkového prieskumu poukázali na to, do akej miery sa cítili bezpečne obyvatelia pri zameraní sa na mesto, alebo ich okolie. Obyvatelia Bratislavy a Košíc pociťovali podobnú bezpečnosť. Percentuálne väčšie množstvo respondentov sa cítilo bezpečnejšie v celkovom okolí, ako pri zameraní sa na konkrétne mesto. Práve to poukazuje na to, že na základe svojho porovnania prostredia mesta a celkového prostredia považujú prostredie mesta menej bezpečné.

Mesto Košice vo svojom programe rozvoja mesta za roky 2015-2020 poukazuje v SWOT analýze v oblasti bezpečnosti na dôležitú príležitosť akou je prieskum zisťovania pocitu bezpečnosti občanov (Program rozvoja mesta Košice). Na zákazku mesta bol následne vytvorený dotazník, ktorého závery majú za účel zmapovanie bezpečnosti a pocitu bezpečnosti

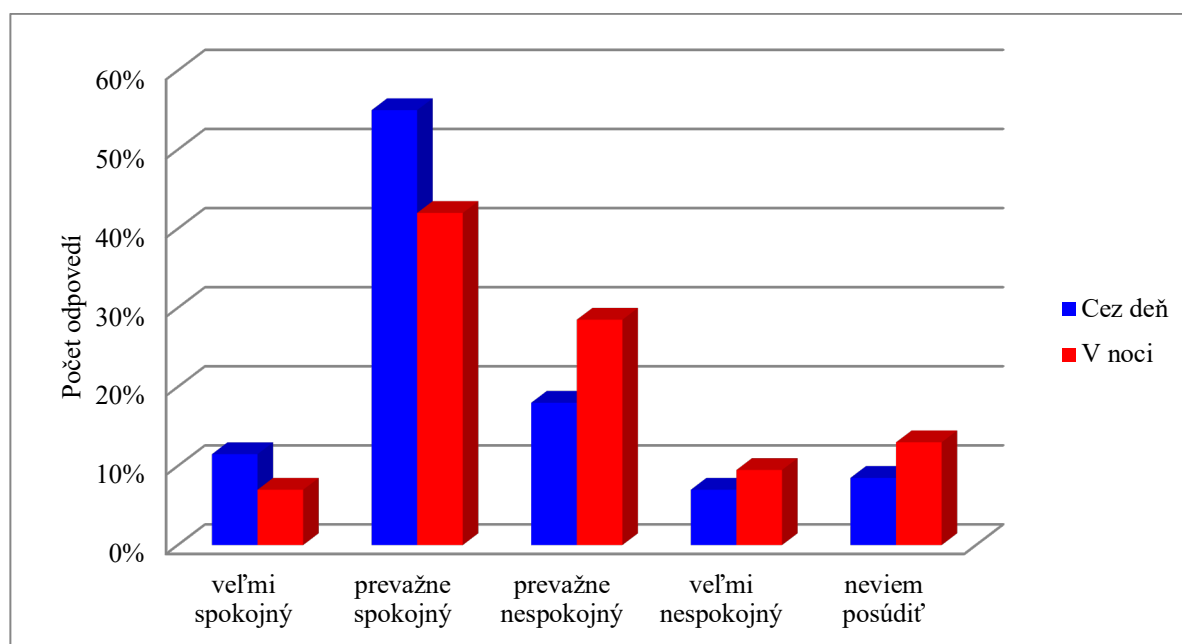
občanov mesta. Daný dotazník tvorí 16 otázok, z nich je na bezpečnosť zameraných len 10 a respondent môže odpovedať iba v rámci ponúkaných možností. Nemá možnosť vyjadriť lepšie svoj názor pretože aj pri označení odpovede „INÉ“ sa neobjaví možnosť na vyjadrenie toho čo za iné pokladá. Taktiež nie je vytvorený v dotazníku priestor na doplnenie vlastného názoru, postrehov či pripomienok k danej problematike (Vnímanie bezpečnosti v mestskej časti Košice – Ťahanovce).

Na vyjadrenie názorov môžu obyvatelia využiť **pocitové mapy**. Tieto mapy predstavujú nástroj pre aktívne zapojenie občanov pri zbere informácií a názorov na verejné priestory v určitých slovenských mestách (mestá postupne pribúdajú, momentálne dostupné sú : Banská Bystrica, Bratislava, Brezno, Dubnica nad Váhom, Kežmarok, Košice, Liptovský Mikuláš, Nitra, Považská Bystrica, Prešov, Ružomberok, Trenčín, Vysoké Tatry, Zvolen a Žilina). Obyvatelia v prípade záujmu môžu označovať miesta v kategóriách ako atraktivnosť verejných priestorov, zeleň v meste, doprava a bezpečnosť. Každá kategória pozostáva z dvoch otázok, kde ale môže svoj názor zaznačiť do rozličných miest na mapke mesta, poprípade doplniť o svoj stručný popis prečo sa mu dané mesto páči/nepáči. Výstupy mapy majú slúžiť ako podklady mestu pri tvorbe manuálu verejného priestoru a aj pri plánovaní rekonštrukcií verejných priestorov (Pocitové 2018 a).

V rámci Inštitucionálneho grantového projektu IGP 201610 bol vykonaný prieskum na názor obyvateľov v Žiline, Prieskumu sa zúčastnilo 200 respondentov vo veku od 18 až do 78 rokov. Medzi účastníkmi bolo takmer vyrovnané zastúpenie mužov (50,5 %) a žien (49,5 %). Trvalý pobyt malo 82 %, zvyšní respondenti aj keď nemali trvalý pobyt, môžu poznať prostredie mesta (návšteva škôl, úradov....). Respondenti boli rozdelení podľa veku ako je poukázane v obrázku 2. Najväčšie zastúpenie mala veková skupina od 26 do 32 rokov, najmenšie zastúpenie mala skupina nad 61 rokov.

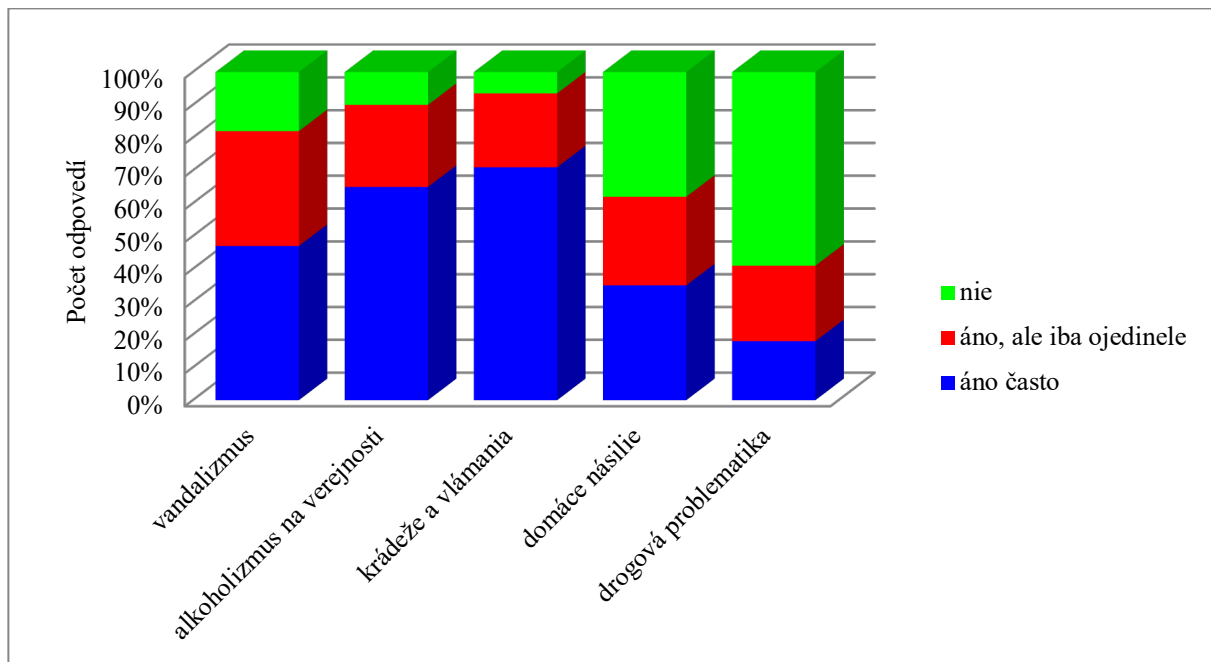

Obrázok 2. Graf percentuálne zastúpenie podľa vekového intervalu

Obrázok 3. Graf porovnania pocitu bezpečia cez deň a v noci

V obrázku 3 boli porovnané odpovede na otázku spokojnosti s bezpečnosťou v meste cez deň a v noci. Prevažná väčšina je s bezpečnosťou spokojná. V porovnaní s nocou je táto spokojnosť troška nižšia.

Obrázok 4. Graf stretávania sa s protispoločenskou činnosťou

Ako je znázornené v obrázok 4 najčastejšie sa respondenti stretávajú s krádežami a vlámaniami, alkoholizmom na verejnosti a vandalizmom. Je dôležité venovať pozornosť tomu, že väčšina obyvateľov sa často stretáva aspoň s jednou protispoločenskou činnosťou.

4. ZÁVER

V príspevku sme sa zamerali na vnímanie bezpečnosti na základe subjektívneho názoru obyvateľov. V rámci Portálu otvorených dát EÚ, obsahuje prieskum dve najväčšie mestá na Slovensku. Tieto zistené názory môžu mestám slúžiť iba orientačne z dôvodu nízkej výpovednej hodnoty. Ďalšie skúmané mesto bola Žilina, v tomto meste sme sa zamerali na názory aj na to s akou protispoločenskou činnosťou sa obyvatelia stretávajú a prípadne ako často. Práve detailnejšie poznanie názorov môže pomôcť mestám zamerať sa na problémové časti. Existuje množstvo spôsobov ako zisťovať názor obyvateľov. Je dôležité aby miestne samosprávy poznali názor svojich obyvateľov a tak dokázali lepšie vytvárať bezpečné prostredie. Rovnako dôležité je aj zamerania sa na zloženie otázok, ktoré im pomôžu získať viac informácií. Dôležité je umožniť priestor pre obyvateľov v podobe otvorených otázok. Tak by mohli vyjadrovať svoje názory a pripomienky na danú problematiku. Takto získane informácie by mali byť využívané a prerokovávané riadiacimi pracovníkmi mesta. Ďalším dôležitým krokom je aby takéto prieskumy vykonávali obce v pravidelných intervaloch. To umožňuje sledovať ako sa mení názor obyvateľov v priebehu času po primaní rôznych opatrení.

Následne je možné navrhovať ďalšie opatrenia a vytvárať prostredie, kde sa obyvatelia budú cítiť bezpečne.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY:

Bezpečnostná stratégia Slovenskej republiky, 2011. [on line]. [cit.30.01.2020]. Dostupné na: <http://www.mosr.sk/data/files/833.pdf>.

Europskaunia, 2017. *Eurostat*, [on line]. [cit. 2020-2-15]. Dostupné na: <http://www.europskaunia.sk/eurostat>.

LOVEČEK, T., REITŠPÍS, J. 2011. *Projektovanie a hodnotenie systémov ochrany objektov*. Žilina : Žilinská univerzita v Žiline, 2011. 281 s. ISBN 978-80-554-0457-8.

POCITOVÉ MAPY a. 2018. [on line]. [cit. 2020-01-17]. Dostupné na: <https://www.pocitovemapy.sk/>.

POCITOVÉ MAPY b. 2018. [on line]. [cit. 2020-01-17]. Dostupné na: <https://www.pocitovemapy.cz/>.

ŠOLTÉS, V.,REPKOVÁ ŠTOFKOVÁ. K.(2017). The economic consequences of crime and other antisocial activities Innovations in science and education : CBU international conference proceedings Prague, Czech Republic. - ISSN 1805-997X. - Prague: Central Bohemia University,- ISBN 978-80-88042-07-5. - S. 443-447.

Úrad vlády Slovenskej republiky, 2017. *Základné dokumenty riešiace bezpečnosť Slovenskej republiky*. [on line], [cit. 2020-02-15]. Dostupné na <http://www.vlada.gov.sk/zakladne-dokumenty-riesiace-bezpecnost-slovenskej-republiky/>.

Zákon č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore.